

סולם ההשתתפות

סולם ההשתתפות

בשנים האחרונות הולכת ומתפתחת תפיסה רחבה של **מעורבות אזרחית והשפעה עירונית**. החיים בעיר לא נקבעים רק על ידי החלטות שמתקבלות במשרדים ובישיבות מועצה, אלא גם על ידי התושבים עצמם – דרך יוזמות, שותפויות ותהליכי שיתוף.

בתוך זה מתמקם המושג **דמוקרטיה השתתפותית**: דמוקרטיה שלא מסתכמת בהצבעה אחת לכמה שנים, אלא מתרחשת ביום-יום – במפגשים עם תושבים, בשיתוף בהחלטות על המרחב הציבורי, ובבניית אחריות משותפת בתוך הקהילה. היא מזמינה אותנו לשאול: מי מעורב בהחלטות? איך אנחנו פותחים את התהליך? ועד כמה ניתן מקום אמיתי להשפעה?

סולם ההשתתפות הוא כלי שממחיש את האפשרויות השונות לשיתוף – מעדכון בלבד ועד לשותפות מלאה והובלה קהילתית. הסולם רלוונטי לשני שדות פעולה משלימים:

ברמה העירונית – שיתוף תושבים בתהליכים המשפיעים על חיי היומיום בעיר: תכנון שכונה חדשה, שיפוץ פארק, הקצאת משאבים.

ברמה הקהילתית – הבחירה שלנו כמובילי קהילה או יוזמה איך לערב את החברים: האם מספיק לעדכן? האם נכון לשתף בהחלטה? אולי להעביר אליהם את ההובלה?

המודעות לרמות ההשתתפות מאפשרת לנו להיות שקופים עם הציבור, ליצור אמון ולבנות תהליכים מותאמים. כך, בין אם מדובר בהחלטה עירונית רחבת היקף ובין אם ביוזמה קהילתית קטנה, הסולם מסייע לבחור במודע את דרגת המעורבות המתאימה ולחזק תרבות של **דמוקרטיה השתתפותית** – דמוקרטיה שמבוססת על הקשבה, שיתוף ואחריות משותפת. בתוך הקהילה. היא מזמינה אותנו לשאול: מי מעורב בהחלטות? איך אנחנו פותחים את התהליך? ועד כמה ניתן מקום אמיתי להשפעה?

למה כדאי להכיר ולהשתמש בסולם ההשתתפות?

1. שקיפות ואמון

עצם השיתוף מייצר שקיפות ובונה אמון. כשהציבור או חברי הקהילה רואים את התהליך מבפנים ולוקחים בו חלק, הם מבינים את מגוון השיקולים והמורכבויות, יכולים לראות את התמונה המלאה ולהתחבר לתהליך – גם אם ההחלטה שמתקבלת אינה בדיוק מה שכל אחד רצה.

2. התאמה למציאות

שיתוף מביא אל השולחן מגוון קולות, דעות וידע מקומי. ההחלטות שמתקבלות מתוך שיח כזה הן עשירות, מדויקות ורלוונטיות יותר לשטח.

3. תחושת שייכות ובעלות

ההשתתפות יוצרת תחושת אחריות משותפת, חיבור למקום, לקבוצה ולתהליך, ורצון להיות שותפים גם בהמשך.

4. בניית חוסן קהילתי

מעורבות פעילה מחזקת את הקשרים בין אנשים, יוצרת רשתות תמיכה ומגבירה את היכולת להתמודד עם אתגרים ומשברים.

5. כלי תכנוני וניהולי

הסולם מספק שפה וכלי עבודה ברורים שמאפשרים להגדיר ציפיות ולבנות תהליכים מותאמים ולא מקריים.

חמשת שלבי הסולם

שאלות שיעזרו לכם לתכנן תהליך משתף

כדי לבחור את רמת ההשתתפות הנכונה ולבנות תהליך מותאם, כדאי לעצור רגע ולשאול את עצמנו כמה שאלות מפתח. השאלות לא נועדו לסמן וי, אלא לפתוח חשיבה ולחדד את המטרות והבחירות שלנו:

- מה אנחנו רוצים להשיג מהשיתוף?
- מי אנחנו רוצים שיהיו איתנו ומדוע? מי מחזיקי העניין ההתחלתיים שצריך לשתף כבר מההתחלה?
- מה מידת ההשפעה שתהיה לציבור או לחברי הקהילה בסוגיה הזו?
- איך ננסח את ההזמנה שלנו כך שתהיה שאלה פתוחה שמזמינה שיח?
- מהו התוצר שאנחנו רוצים להגיע אליו בסיום התהליך?
- באילו כלים נשתמש בדרך (סקר, מפגש, סדנה, שולחן עגול)?
- מהן האבנים הגדולות של התהליך – נקודות הציון המשמעותיות?

טיפים של אלופים

שקיפות מחזקת אמון

גם כשמרחב ההשפעה מוגבל, שיתוף הציבור במידע ובתהליך מייצר תחושת שייכות

התאימו את הרמה למטרה

אין תשובה אחת נכונה; בכל תהליך תבחרו את הדרגה שמתאימה ביותר ליעד שהצבתם.

הגדירו בבירור

ספרו מראש מהי רמת ההשתתפות בתהליך. זה מונע אכזבות ומחזק אמון.